

FOKUS PÅ FASTHOLDELSE

Idéer til fastholdelsesindsatser på de almene gymnasier og hf

Indholdsfortegnelse

1.	Overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse	4
1.1	Indsatser	4
1.1.1	Tidligt kendskab til uddannelsen	4
1.1.2	Sikre en bedre sammenhæng mellem grundskole og gymnasium	5
1.1.3	Tæt samarbejde med lokale UU-centre	5
1.1.4	Introduktion til gymnasiet - Godt begyndt	6
2.	Håndtering af fravær og forsømmelser – pisk eller gulerod?	7
2.1	Indsatser	7
2.1.1	Strategisk fokus på fravær	7
2.1.2	Fraværsregistrering	7
2.1.3	Studie- og ordensregler	8
2.1.4	Opfølgning på fravær	8
3.	Motiverende, engagerende og fastholdende undervisning	10
3.1	Indsatser	10
3.1.1	Elevernes deltagelse/inkluderende undervisning	10
3.1.2	Differentieret undervisning	10
3.1.3	Køn	11
3.1.4	Tydeliggøre og eksplicite kriterier og mål i undervisningen	11
3.1.5	Lærer-elev relationen	12
3.1.6	Lektier og skriftligt arbejde	12
4.	Faglige og sociale støttetilbud	15
4.1	Indsatser	15
4.1.1	Supplerende undervisning	15
4.1.2	Specialpædagogisk støtte	16
4.1.3	Vejledningstilbud	16
5.	Skolemiljø	18
5.1	Indsatser	18
5.1.1	Det fysiske miljø	18
5.1.2	Det sociale miljø	19
5.1.3	Trivsel på skolen	20
5.1.4	Kvalitetsmål og handlingsplaner	20

Indledning

Regeringen fremsatte i regeringsgrundlaget "Nye mål" fra 2005 en målsætning om uddannelse til alle. Målet er, at mindst 95 procent af en ungdomsårgang gennemfører en ungdomsuddannelse i 2015. Strategien er imidlertid ikke gået som forventet. Færre unge gennemfører en ungdomsuddannelse, og ca. 20 procent af en ungdomsårgang får ikke en ungdomsuddannelse (Profilmodellen, UNI-C 2010). Derfor har der i de seneste år været stor politisk bevågenhed på, hvordan de unge klarer sig i uddannelsessystemet.

For at styrke indsatsen over for 95-procentsmålsætningen vedtog parterne bag globaliseringsaftalen (regeringen, DF, S, og R) i 2009 aftalen "Flere unge i uddannelse og jobs (Ungepakke 2)". Med aftalen blev kravet om, at skolerne skal tilbyde gennemførselsvejledning, ophævet og erstattet af en ny generel forpligtelse om, at skolerne skal sikre, at flest muligt kan gennemføre en ungdomsuddannelse samt udarbejde retningslinjer for fastholdelsesarbejdet. Med ændringerne af vejledningssystemet skal skolerne således selv fastlægge, hvilke understøttende indsatser man ønsker at iværksætte over for den enkelte frafaldstruede elev. Skolerne har derfor behov for at dokumentere, hvordan skolens elever klarer sig fagligt og socialt med henblik på at iværksætte målrettede fastholdelsestiltag.

En del skoler har i den forbindelse efterspurgt en ramme med eksempler på fastholdelsestiltag. Gymnasieskolernes Rektorforening har derfor besluttet at udarbejde et idékatalog til fastholdelsesindsatser, hvorfra skolerne kan hente inspiration til at strukturere og målrette fastholdelsesindsatsen lokalt. Med idékataloget ønsker Rektorforeningen at understøtte skolernes strategiske indsatser over for frafaldstruede elever ved at oplyste en række eksempler på, hvordan opgaven i dag bliver håndteret på forskellige skoler. Eksemplerne tager udgangspunkt i skolernes erfaringer samt eksisterende viden om frafald. Eksemplerne er et udtryk for god praksis på ungdomsuddannelserne. De er gennemprøvede og har vist sig at have positiv indflydelse på at fastholde eleverne.

Det skal understreges, at kataloget ikke er en udtømmende liste over eksempler på best practice. Specifikke lokale forhold, variationer i indgange og faglige krav, sammensætning af elevgruppen, skolernes størrelse, geografiske lokalisering mv. er med til at sætte rammerne for forskellige fastholdelsesstrategier. Derfor eksisterer der ikke universelle løsninger på frafaldsproblemet, og det er vanskeligt at overføre praksis fra én skole til en anden skole, uden at de specifikke lokale forudsætninger medtænkes.

En målrettet og strategisk indsats må i stedet baseres på skolens forudsætninger og konkrete elevsammensætning. Det forudsætter for det første, at skolen formulerer en samlet fastholdelsesstrategi for skolen, der imødekommer lokale udfordringer. For det andet må skolen målrette sine indsatser ved at gennemføre regelmæssige dataindsamlinger om elevernes sammensætning og trivsel. Og for det tredje må skolen iværksætte en differentieret fastholdelsesindsats, der inddrager en bred vifte af tiltag målrettet den enkelte elev.

Indsatserne spænder vidt, og befinder sig ofte i en gråzone mellem undervisning, vejledning og forskellige støtteforanstaltninger. Det kan derfor være vanskeligt at kategorisere indsatserne entydigt, da de konkrete indsatser ofte er overlappende. I det følgende præsenteres fem overordnede indsatsområder med idéer og eksempler på indsatser, som skolerne kan benytte sig af i det løbende fastholdelsesarbejde:

1. Overgang fra grundskole til gymnasium
2. Håndtering af fravær og forsømmelser – pisk eller gulerod?
3. Motiverende, engagerende og fastholdende undervisning
4. Faglige og sociale støttetilbud
5. Skolemiljø

Idékataloget er udarbejdet af en arbejdsgruppe bestående af Arvid Bech, Anne-Birgitte Rasmussen og Jens Nielsen fra Rektorforeningens bestyrelse og Morten Friis Møller fra Rektorforeningens sekretariat.

For at kvalificere arbejdet har Rektorforeningen fået hjælp fra studievejledere og inspektorer med stor praksiserfaring og kendskab til skolernes indsatser. Tak til Anette Nielsen, Jørgen Bugge, Jan Holst, Aud Kristina Nørgaard, Betty Hamann og Anders Stav Hansen.

Det er Rektorforeningens forhåbning, at idékataloget dels kan give inspiration og bidrage til en bred og differentieret fastholdelsesindsats på skolerne og dels danne grundlag for idéudveksling og vidnespredning mellem de gymnasiale ungdomsuddannelser.

På vegne af bestyrelsen for Gymnasieskolernes Rektorforening

Jens Boe Nielsen

Formand

1. Overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse

Størstedelen af frafaldet på ungdomsuddannelserne sker i løbet af de første måneder i uddannelsen. En del af frafaldet skyldes forkert uddannelsesvalg på grund af manglende forhåndskendskab til uddannelsen. Størstedelen af disse elever skifter til en anden ungdomsuddannelse, og frafaldet kan derfor bedre betegnes som et positivt omvalg. Dette hverken kan eller skal skolerne forsøge at forhindre.

Men en betydelig del af frafaldet skyldes også uhensigtsmæssige studievaner, som videreføres fra folkeskolen til ungdomsuddannelsen, samt usikkerhed ift. de krav og forventninger, der stilles til det faglige niveau i gymnasiet. De mange nye muligheder for at sammensætte individuelle uddannelsesforløb betyder samtidig at en stadig stigende andel af de unge, der kommer fra folkeskolens 9. og 10. klasse, er uafklarede omkring deres uddannelsesvalg og egne forudsætninger for at gennemføre den ønskede ungdomsuddannelse. Her kan skolerne gøre en stor forskel ved at sikre en 'blød' overgang fra grundskole til gymnasium, og forsøge at klæde eleverne på til rollen som studerende og det ansvar der følger med.

Der består således en stor udfordring for den enkelte skole i at lette overgangen fra grundskole til gymnasium, så nystartede elever får en god start på deres ungdomsuddannelse. Ambitionen må være, at unødigt frafald som følge af manglende kendskab og/eller forkerte uddannelsesvalg nedbringes, og at omvalg sker hurtigst muligt og senest inden afslutningen af grundforløbet.

Til at understøtte skolernes arbejde på at sikre en blød overgang fra grundskole til gymnasium, kan nedenstående indsatser iværksættes.

1.1 Indsatser

1.1.1 Tidligt kendskab til uddannelsen

- Målrettede brobygningsforløb for folkeskolens afgangsklasser tilpasset forskellige elevtyper.
- Introduktionskurser i 8. klasse, hvor eleverne i folkeskolens ældste klasser får overordnet og objektiv information om det almene gymnasium. Målet er, at eleverne får et godt kendskab til gymnasieskolen og studieretningsgymnasiet forud for valg af ungdomsuddannelse.
- Benytte lærere og elever på besøgsdagene til at orientere om gymnasiets dagligdag, læringsstile, særlige muligheder og studieretningsgymnasiet/valg af studieretning mv.
- Tydeliggørelse af krav og forventninger i gymnasiet inden valg af ungdomsuddannelse. Fx i pjecer, på besøgsdage, introduktionskurser og brobygningsforløb.
- Sende lærere og elever ud på folkeskolerne i området for at fortælle om studieretningsgymnasiet og gymnasiets udbud af studieretninger, mulighed for sammensætning af fag mv.
- Inddrage gymnasieelever aktivt i undervisningen på brobygningsforløbene for at knytte elevrelationer og formidle undervisningen på en alternativ måde.

Besøgsdage på Det frie Gymnasium

Som et led i orienteringen om Det frie Gymnasium holder vi en række besøgsdage. Her kan elever i folkeskolens ældste klasser besøge skolen for at få et indtryk af, hvordan undervisningen foregår. Eleverne melder sig selv til arrangementet. På dagen, som typisk er fire lektioner, modtages eleverne af en lærer der giver de besøgende en rundvisning på skolen og introducerer til kulturen på skolen. Derefter deltager folkeskoleeleverne i undervisning i en 1.g eller 2.g klasse. De overværer alm. undervisning, hvor der ikke er lagt et særligt program for de besøgende. På denne måde forsøger vi på en autentisk måde, at formidle, hvordan undervisningen er på vores skole. Mange af de elever, der deltager, kommer fra efterskoler, og der er generelt stor tilfredshed med den måde at introducere til skolens kultur. Netop fordi dette tiltag er lidt anderledes end traditionelle brobygningsforløb, hvor de besøgende elever følger forløb på særlige hold.

1.1.2 Sikre en bedre sammenhæng mellem grundskole og gymnasium

- Samarbejde om folkeskoleelevernes uddannelsesplan, så det bliver et aktivt instrument for de modtagende ungdomsuddannelsesinstitutioner og sikre, at der ikke sker et informationstab i overgangen. Fx videreformidling af ordblindhed og andre oplysninger, der er relevante for den modtagende skole ift. at kunne iværksætte de nødvendige hjælpeforanstaltninger.
- Dialog i form af regelmæssige møder mellem lærere i grundskolen og gymnasiet om fx læringsstile, fagenes udvikling, undervisningsdidaktik, det faglige niveau og udviklingen i elevernes kompetencer/færdigheder.
- Tilbud om brobygning og korte udvekslingsophold for lærer i hhv. grundskolen og gymnasiet, så lærerne på de to uddannelsesniveauer får et bedre kendskab til begge uddannelsesniveauer.
- Fælles faglige og sociale elevaktiviteter for gymnasieelever og elever i folkeskolens ældste klasser.
 - Pilotprojekter hvor udvalgte fag i 9./10. klasse samarbejder med fagene i gymnasiet omkring et fagligt tema for at knytte undervisningen og lærerne sammen på tværs af de to uddannelsesniveauer.
 - Vidensmesser og faglige arrangementer arrangeret af gymnasiets lærere og elever for eleverne i 9. og 10. klasse, så de kan få et indblik i undervisningen i gymnasiet og en forsmag på, hvad man kan lære i gymnasiet.

Naturvidenskabelig vidensmesse på Københavns Åbne Gymnasium

På Københavns åbne Gymnasium (KG) har vi flere tiltag for at lette overgangen fra grundskole til gymnasium. Et eksempel er afholdelse af en naturvidenskabelig vidensmesse – arrangeret af 1.g-elever for eleverne i 8./9. klasse fra skoler i nærområdet.

Formålet er at formidle naturvidenskabelige projekter, der blev udarbejdet af eleverne i NV-forløbet i efteråret 2010 til folkeskoleelever ved inddragelse af nye og utraditionelle formidlingsformater og nye medier, og på den måde give kommende elever en forståelse af de faglige muligheder og det faglige niveau i gymnasiet. Projekternes resultater skal formidles til 8. og 9. klassens folkeskoleelever. Til det formål skal eleverne i AT-ugen planlægge en vidensmesse, hvor hver gruppe arbejder med ideer til og udvikling af ideer til formidling af deres resultater.

Det eneste krav er, at gæsterne kan se et konkret produkt. Fx film, forsøg, brætspil, aktiv inddragelse af gæsterne, mm. – forstået sådan at produkterne ikke kan stå alene. Vidensmessen er nu blevet afholdt i 2 år og vores erfaring er, at den er en kæmpe succes for både elever, lærere og gæsterne. Eleverne skejer ud med spændende eksperimenter, gæsteleverne bliver underholdt og får lov til at se gymnasieelevernes entusiasme og glæde ved at gå i skole.

1.1.3 Tæt samarbejde med lokale UU-centre

- Tæt dialog mellem UU-vejlederne, lærerne i grundskolen og vejlederne på gymnasiet omkring overgangen fra grundskole til gymnasium, herunder overdragelse af elever med psykiske og sociale problemer samt elever med højt fravær i grundskolen.
- Tæt dialog med UU omkring fagene, studieretningerne/fagpakkerne, faglige niveau og kompetencekravene i gymnasiet og på hf.
- Orientering om skolens faglige og sociale støttemuligheder (fx lektiecafé, psykologordning, it-rygsæk mv.), så det indgår som en del af grundlaget for UU'ernes uddannelsesparathedsvurdering.
- Tæt kontakt med UU om elever der enten er på vej til eller allerede er 'droppet ud' af gymnasiet.
- Koordinering af vejledningsindsatsen med UU omkring frafaldstruede elever, så den unge oplever en sammenhængende og målrettet indsats. Fx ift. mentorordninger, psykologbistand, socialrådgivere mv.

1.1.4 Introduktion til gymnasiet - Godt begyndt...

- At få markeret og skabt en ramme om den unges skift – herunder at få introduceret til regler, roller og indhold i uddannelserne, så banen bliver kridtet op og tydeliggjort allerede fra begyndelsen af uddannelsesforløbet. Gymnasieskolens forventninger til eleverne skal formidles tydeligt i starten af grundforløbet og løbende efter behov.
- At få tydeliggjort forældrenes medansvar for den enkelte unges uddannelse og udvikling, herunder formidling af skolens forventninger til mødepligt, lektier, studie- og ordensregler, alkoholpolitik osv.
- Introforløb med henblik på at integrere de nye elever fagligt og socialt. Fx med elever fra 3.g som introvejledere.
- At få spottet uafklarede elever og elever med dårlige studievaner eller faglige problemer tidligt i forløbet, fx gennem screeninger af alle elever inden efterårsferien, så der hurtigt kan iværksættes målrettede hjælpeforanstaltninger.
- Afholdelse af skolearrangementer for forældre og elever, hvor der informeres om, hvordan undervisningen foregår på et gymnasium. For nogle forældre kan det også handle om at få afklaret, hvilke muligheder, krav og forventninger, der ligger i det almene gymnasium.
- Lægge vægt på stabil klassesammenhæng med få skift, veldefinerede undervisningsrum, såvel delta-germæssigt som indholdsmæssigt.
- Etablering af studiegrupper i studiestarten mhp. at etablere et trygt og fastholdende fællesskab.
- Formulering og formidling af klasserumsregler i introduktionsforløbet, der understøtter en god social klasserumskultur.
- Henvise elever til korte, målrettede kurser på områder, hvor der er konstateret faglige mangler. F.eks. kursus i kommasætning, løsning af ligninger, grammatiske regler i engelsk, AT-kursus.
- Afklare elevernes uddannelsesvalg i starten af uddannelsesforløbet for at sikre at eleverne har valgt den rigtige ungdomsuddannelse og at positive omvalg til en anden ungdomsuddannelse sker så tidligt i forløbet som muligt.

Studiegrupper på Rødovre Gymnasium

På Rødovre Gymnasium har vi iværksat et projekt med at organisere studiegrupper for alle de nye 1.g'ere mhp. at lette overgangen fra grundskole til gymnasium, og sikre at alle elever 'er med' fagligt og socialt samt give eleverne gode studievaner fra starten af uddannelsesforløbet. Studiegrupperne tilrettelægges af studievejlederne, og består af 4-5 elever per gruppe. Grupperne sammensættes så bredt som muligt uafhængigt af elevernes sociale præferencer. Udover at skabe tryghed i studiestarten er formålet med studiegrupperne, at eleverne i klassen rystes sammen og støtter hinanden både fagligt og socialt. Eleverne skal kontakte sin studiegruppe ved fravær, holde hinanden orienteret om skolelivet og give hinanden sparring på lektier, opgaver mv. Nogle studiegrupper opløses efter grundforløbet, mens andre fortsætter på studieretningsforløbet.

2. Håndtering af fravær og forsømmelser – pisk eller gulerod?

Der findes ikke nogen entydig og sammenlignelig dokumentation om elevernes fravær i gymnasiet. Flere undersøgelser af elevernes fravær tyder dog på, at fraværet i stx og hf ikke er blevet reduceret siden 2005, hvilket var intentionen med fjernelsen af 10-procentsloftet ifm. gymnasireformen.

Problemet er komplekst med mange forskellige årsager til forsømmelserne, hvorfor det ikke er muligt at pege på enkle ændringer i regler eller iværksætte centralt fastsatte indsatser som løsning på problemet. Generelt er det indtrykket på skolerne, at reglerne vedr. forsømmelser er tilfredsstillende, og at den indsats, der skal til, primært skal foregå gennem en styrket indsats på den enkelte institution.

Forsømmelsesproblemet har i nogle tilfælde sammenhæng med frafaldsproblemet, som derfor skal indgå som en vigtig del af en samlet indsats på de enkelte skoler. Uanset om løsningen er at bistå elever til hurtigt at skifte til en anden og mere relevant uddannelse, eller der skal ydes ekstra faglig og/eller personlig støtte til, at eleverne kan gennemføre den påbegyndte uddannelse.

Generelt er gymnasierne optaget af fraværspørelsen, og mange skoler arbejder med nedbringelse af elevforsømmelser som et særligt indsatsområde. Indsatsen dækker over en bred vifte af tiltag, som kombinerer sanktioner og motiverende støtteforanstaltninger afhængig af fraværets karakter. Udviklingen tyder imidlertid på, at der er behov for en forstærket indsats, hvis fraværet skal mærkbart ned. Det er op til skolerne at finde den rette balance mellem pisk og gulerod. Følgende indsatser kan iværksættes for at nedbringe fraværet fra undervisningen og forsømmelser med skriftligt arbejde.

2.1 Indsatser

2.1.1 Strategisk fokus på fravær

- Skolen sætter fokus på fremmøde/rettidig aflevering af skriftlige opgaver fx gennem en formuleret fraværspolitik og handlingsplaner med definerede mål og indsatser for nedbringelse af fravær og forsømmelser.
- Tæt opfølgning på handlingsplanen og dialog omkring udviklingen i fravær på skolen.
- Udpegning af en 'forsømmelsesinspektør', der har ansvaret for at følge op på skolens mål for fravær og skriftlige forsømmelser, udarbejde handlingsplaner og koordinere skolens indsatser.
- Udpegning af en 'forsømmelseslærer' eller klasseskolelærer, der har ansvaret for at koordinere fraværindsatsen i klassen.
- Tæt kontakt i lærerpersonalet omkring elever med problematisk fravær. Klassens lærerteams har fokus på den enkelte elev gennem regelmæssige møder om elevernes fremmøde og deltagelse i undervisningen.
- Eksplicitering af skolens forventninger til elever, forældre og skolens personale. Tydeliggøre at 'nul-fravær' er udgangspunktet, og at ubegrundet fravær ikke er acceptabelt.

2.1.2 Fraværregistrering

- Fastsættelse af en ensartet og systematisk registreringspraksis på skolen med retningslinjer for hvordan fravær registreres, og hvornår det godskrives.
- Mulighed for at nedskrive fraværet, hvis eleven går i lektiecafé og afleverer de skriftlige opgaver.
- Regelmæssige fraværanalyser i skolens elevadministrative system (fx Lectio)
- Skolernes erfaringer med arketyper på frafaldne elever kan medvirke til, at den enkelte skole udvikler en 'fracfaldsalarmer', som kan indikere, om en elev har en adfærd, der kan medføre risiko for at falde fra, hvis der ikke handles i tide.
- Eleverne skal ringe og melde sig syge, hvis de ikke kommer i skole.

2.1.3 Studie- og ordensregler

- At det sikres at skolens studie- og ordensregler vedr. forsømmelser understøtter løsningerne på forsømmelses- og frafaldsproblemerne ved hjælp af tydelige procedurer for fraværshåndtering.
- At skolens regler vedr. forsømmelser er tydelige og kendte af både elever, forældre og lærere.
- At skolens regler vedr. forsømmelser følges, og at der hurtigt følges op med sanktioner og opfølgende indsats.
- Fast grænse for sanktionering af fravær. Fx at 10 procent fravær udløser en samtale med en studievejleder eller rektor.

Forsømmelsespolitik på Hjørring Gymnasium

På Hjørring Gymnasium har vi udarbejdet en fælles forsømmelsespolitik på skolen i tilknytning til skolens studie- og ordensregler. Forsømmelsespolitikken er udarbejdet i samarbejde mellem lærere, elever og ledelse, og har været med til at sætte tilstedeværelse og skriftlige afleveringer på dagsordenen. Forsømmelsespolitikken definerer, hvilke aktiviteter der giver fravær, hvilke der kan godskrives, og udstikker retningslinjer for hvordan et problematisk fravær skal håndteres. Forsømmelsespolitikken er tilgængelig på skolens hjemmeside <http://www.hj-gym.dk/index.php?id=112> og er således kendt og accepteret af alle på skolen.

2.1.4 Opfølgning på fravær

Frivillige/motiverende indsatser:

- Tilbud om morgenvækning, hvor skolens studievejledere kontakter eleven hver morgen for at sikre, at de kommer i skole.
- SMS-tjeneste, hvis eleverne ikke dukker op til undervisningen. "Hvor blev du af? Vi savnede dig til tysktimen i dag! KH din tysklærer"
- Anerkendelse af elevernes tilstedeværelse på skolen og fremmøde i undervisningen.
- Tillidsfuld dialog mellem lærer, elev og vejleder mhp. at skabe grundlag for handlingsændringer og rette op på dårlige studievaner.
- At elever eller klasser med højt fremmøde belønnes. Fx med ekskursioner osv.
- Tilbud om optræning af gode studievaner, der kan hjælpe eleverne med at strukturere deres hverdag.
- Elevernes fraværsprocenter gennemgås regelmæssigt. Fx en gang om måneden.

Månedlig forsømmelsesgennemgang på Støvring Gymnasium

Ca. hver 4. uge er der i det studieadministrative system markeret 'forsømmelsesgennemgang'. Det betyder, at alle lærere skal være up-to-date med registrering af fremmøde og opgaveaflevering. I hvert lærerteam er der en 'forsømmelseslærer', som på denne dato gennemgår klassens forsømmelser i detaljer. Forsømmelseslæreren laver en liste over elever, der skal sanktioneres overfor med en kort redegørelse for, hvad problemet er. Forsømmelseslæreren foreslår typen af sanktion. Listen sendes til 'forsømmelsesinspektør', der udarbejder en samlet liste – under inddragelse af sin viden om tidligere sanktioner, særlige forhold hos eleven osv. Listen forelægges rektor, der træffer den endelige afgørelse om sanktioner i form af skriftlig advarsel, varsling af eksamen på særlige vilkår, fratagelse af SU eller udskrivning. Den endelige liste sendes til forsømmelseslærerne, som inden for en uge tager sig af de milde sanktioner i form af bekymringsamtale og mundtlig advarsel. Forsømmelseslæreren noterer dato for disse samtaler i det studieadministrative system. Rektor tager sig af de skriftlige varsler, af de alvorlige sanktioner, partshøring og iværksættelse af sanktioner.

Obligatoriske/sanktionerende indsatser:

- 'Godmorgen-aftale' med elever, der har højt fravær om at møde på rektors kontor hver morgen.
- Skolen indgår kontrakt med elever om håndtering af de vanskeligheder, der udløser forsømmelser og fravær, således at der for elever med særlige vanskeligheder aftales konkrete løsninger. Fx pligtig deltagelse i lektiecaféer og studie- og skriveværksteder.
- Skolen laver i samarbejde med eleven og evt. forældre en beskrivelse af de handlinger, der kan iværksættes med henblik på at nedbringe elevens fravær, samt hvem der er ansvarlig for handlingsplanens gennemførelse.
- Ledelsen beslutter at tilbageholde elevens SU-klip, indtil fraværet/forsømmelserne er bragt ned på et acceptabelt niveau.
- Ledelsen beslutter at lade eleven aflægge prøver i alle fag.
- Ledelsen beslutter at udelukke eleven fra sociale arrangementer.
- Ledelsen beslutter ikke at indstille eleven til prøve i et eller flere fag.

3. Motiverende, engagerende og fastholdende undervisning

Håndtering af frafald, fravær og gennemførelse i uddannelsessystemet er traditionelt blevet betragtet som en vejledningsopgave, der ligger udover den faglige undervisning. I de seneste år har der imidlertid været en øget anerkendelse af, at fastholdelsesindsatsen i lige så høj må rettes mod selve undervisningen og i de nære dagligdagsrelationer mellem lærer og elev.

Der er tale om en ændring af lærerrollen fra udelukkende at være en faglig formidler til at være en leder, facilitator og coach, der også har ansvar for at skabe en social og inkluderende klasserumskultur, der stimulerer elevernes læring og fastholdelse.

En relativ stor andel af de elever, som falder fra i gymnasiet, begrundes med manglende motivation, og at undervisningen ikke er spændende eller at det faglige niveau er for højt, eller at det er svært at afkode forventninger. Gymnasierne har derfor iværksat en bredere indsats, der også omfatter differentierede undervisningsmetoder og nye rammer for undervisningen, der i højere grad tager udgangspunkt i elevernes forskellige læringsstile.

Samtidig viser flere forskningsprojekter og frafaldsundersøgelser, at social og inkluderende klasserumskultur, der inddrager alle elever i undervisningen, har en positiv indvirkning på elevernes fastholdelse og læring. Derfor må skolerne finde en fornuftig balance mellem individualiserede læringsformer og sociale læringsformer.

Gymnasierne har i løbet af de seneste år iværksat en række forsøgs- og udviklingsprojekter rettet mod at udvikle nye undervisningsformer, der imødekommer og understøtter elevernes individuelle læringsstile. Der er allerede gode erfaringer at trække på. De væsentligste indsats er sammenfattet i dette afsnit.

3.1 Indsatser

3.1.1 Elevernes deltagelse/inkluderende undervisning

- Brug af undervisningsmetoder baseret på samarbejde og den enkelte elevs aktive deltagelse i undervisningen med henblik på at fremme trivsel og læring i klassen. Fx gennem brug af undervisningsmetoder fra Samarbejdsbaseret problemløsning eller Cooperative Learning.
- Fokus på elevernes selvevaluering og inddragelse i undervisningens tilrettelæggelse, så eleverne kan mærke, at skolen har fokus på dem.
- Etablering af studiegrupper/makkerskabsgrupper, der har ansvar for at alle er med og føler sig som en del af klassen.
- Arbejde med studietræning og studieteknikker, der giver eleverne værktøjer og bevidsthed om gymnasiets arbejdsmetoder og deres måde at arbejde på i skolen, i klassen og derhjemme.

3.1.2 Differentieret undervisning

- Lærerteamet er opmærksom på den enkelte elevs læringsstil og potentialer, og benytter dette aktivt i undervisningen (Cooperative Learning).
- Den enkelte elev er bevidst om egen læringsstil (fx gennem tests), og opnår forståelse for, at andre kan have andre præferencer.
- Systematiske evalueringssamtaler med de enkelte elever og i klassen.
- Brug af elevplaner, samtalskemaer og skriftlige aftaler som opfølgning på undervisningen.
- Tilrettelæggelse af individuelle læreprocesser/undervisningsforløb for forskellige elevgrupper.
- Tilbud om særlige undervisningstilbud til uddannelsesstærke elever eksempelvis oprettelse af elitehold, talenttilbud, faglige konkurrencer, sommer camps mv.

- Brug af afvekslende undervisningsmetoder for at imødekomme elevernes forskellige læringsstile i klassen.
- Udvikling af undervisningsmetodik, undervisningsorganisering fx i form af tolærerordninger og mindre holdstørrelser for frafaldstruede eller uddannelsesfremmede elever.
- Brug af logbog som pædagogisk procesværktøj i undervisningen, hvor eleverne beskriver personlige læringsmål og løbende reflekterer over indsats, resultater og udfordringer.

Idékatalog til udvikling af strategier og innovative undervisningsformer

Tadium Handelsskole og Paderup Gymnasium har i fællesskab udviklet et idékatalog til udvikling af strategier og innovative undervisningsformer, der imødekommer nye gymnasieelevers forskellige baggrunde, læringsstile og potentialer. Idékataloget tager i første omgang udgangspunkt i fagene dansk, fremmedsprog, samfundsfag/international økonomi og matematik, og indeholder konkrete idéer til aktiviteter og indsatser med beskrivelser af formål, indhold og foreløbige erfaringer. Som grundlag for flere af aktiviteterne gennemføres systematiske test af elevens individuelle læringsstil, som efterfølgende bruges aktivt i undervisningen.

Test af elevernes læringsstile som grundlag for den pædagogiske og didaktiske tilrettelæggelse af undervisningen

På forsøgsbasis har Rødovre Gymnasium og CPH West gennemført systematiske test af elevernes læringsstile fra studiestart, så eleverne får en individuel profiltegning af deres læringsstil. Elevernes forskellige læringsstile ekspliciteres og anvendes herefter aktivt i undervisningen. Det sker bl.a. på baggrund af teori om cooperative learning, hvor elevernes forskellige kompetencer bringes i spil, og der etableres et udgangspunkt for undervisningsdifferentiering.

3.1.3 Køn

- Lærerne er opmærksomme på de forskellige læringstilgange blandt drenge og piger.
- Særlig uddannelsesstilbud og undervisningsmetoder rettet mod drengene, der oftest falder fra.
- Anerkendelse af drengenes læringstilgange og kompetencer.
- Anvendelse af it-teknologi, spil, konkurrencer i undervisningen.

3.1.4 Tydeliggøre og ekspliciterer kriterier og mål i undervisningen

- Forklare begreber og kompliceret stof i undervisningen. Evt. i form af et hæfte med centrale begrebs- og ordforklaringer som udleveres til alle elever.
- Klar og tydelig information om forventninger til at gå på en ungdomsuddannelse, herunder også de prøver og eksamener der indgår i uddannelsen.
- Supervision af undervisningen med tilstedeværelse af en vejleder og/eller en anden lærer fra skolen.

Supervision af undervisningen på Marselisborg Gymnasium

Supervision kan bruges som et redskab til at forhindre frafald. Det kan bidrage til at afklare, om der i en klasse er elever, der har svært ved at aflæse 'gymnasiekoden' og derfor har en uhensigtsmæssig attitude. Det er afgørende, at fokus for supervisionen ikke er læreren, men derimod eleverne. To personer (fx gennemførselsvejledere) observerer en klasse i forskellige fag for at få det bredest mulige billede. De melder efterfølgende tilbage til eleverne efter en nærmere fastlagt procedure.

Tilbagemeldinger kan gives på mange måder. Det kan gøres i en samtale med klassens lærere. Det kan gøres kollektivt til en klasse. Og det kan gøres individuelt til en elev. Under alle omstændigheder er det vigtigt, at de observerende trænes i den undersøgende form for samtale, som hører genren til. Det handler ikke om at vurdere og (for)dømme, men om at finde frem til et udviklingspotentiale.

3.1.5 Lærer-elev relationen

- Udvikle lærernes relationskompetencer, så lærerrollen understøtter en tæt og tillidsfuld lærer-elev relation.
- Tæt samarbejde mellem lærerne og studievejledere omkring elever med faglige vanskeligheder.
- Opmærksomhed på lærernes rolle og ansvar ift. at sikre en god klasserumskultur, herunder at få det sociale samspil til at fungere og sikre en tryk stemning i klassen.
- At lærerne udviser empati overfor eleverne og anerkender elevernes tilstedeværelse og præstationer på det niveau de befinder sig på.
- Lærerne giver personlig tilbagemelding, skaber dialog og støtter eleverne.
- Supervision af undervisningen, hvor en studievejleder eller lærer overværer undervisningen i en kortere periode og efterfølgende giver feedback til klassen, eleven eller læreren på elevernes engagement og deltagelse i undervisningen.

3.1.6 Lektier og skriftligt arbejde

- Stille tydelige og præcise krav til eleverne, bl.a. når det gælder lektier og større skriftlige opgaver.
- Uge- eller femugersplaner kan hjælpe eleverne med at bevare overblikket.
- Klassens lærere skal lave en plan for aflevering af skriftlige opgaver. Opgaverne stilles i så god tid som muligt. Fx allerede ifm. udarbejdelse af studieplaner inden skoleårets start.
- Grundig vejledning og fælles forberedelse forud for aflevering af skriftlige opgaver mhp. at skabe et fælles fagligt udgangspunkt og tryk i arbejdet med skriftlige opgaver.
- Tydelig angivelse af formål med lektier, herunder hvordan stoffet vil blive gennemgået i klassen, og hvilke kompetencer der skal anvendes.
- Træne eleverne i studieteknikker og gode studievaner, så eleverne bliver bedre til at strukturere deres hverdag og håndtere lektiepresset.
- Organisere eleverne i studiegrupper/lektiegrupper, der giver eleverne mulighed for at sparre indbyrdes omkring opgaver, og sikrer at alle er med i undervisningen.
- Frivillig lectiecafé på skolen med tilstedeværelse af en lærer, undervisningsassistent og/eller dygtige 3.g-elever.
- Skriveværksted (obligatorisk eller frivilligt), hvor eleverne kan komme og få vejledning af en lærer ifm. med skriftlige opgaver.
- Tilknytning af lærer som tutorer for eleverne, der har fokus på den enkelte elevs studiekompetencer og trivsel i uddannelsen.

- Fælles retningslinjer for lektier og skriftlige opgaver på skolen. Fx i form af fælles principper for lektiegivning og omfanget af skriftlige opgaver.
- Instruktion/manual til lektielæsning med begrebsforklaringer og gode råd til lektielæsningen.
- Formulering af en lektiepolitik på skolen, der udstikker retningslinjer og principper for lektietildeling, herunder omfang af lektier og skriftlige afleveringer, forsømmelser, deltagelse i undervisningen mv.
- Lektie-mails til klassens elever, som lærerne sender ud efter hver lektion med en gennemgang af lektier og tips til at løse opgaven.

Fælles retningslinjer for lektier og skriftlige opgaver

På Støvring Gymnasium har vi udarbejdet følgende centrale retningslinjer for lærerne ift. planlægning af skriftlige hjemmeopgaver, lektiegivning, udlevering af opgaveforlæg og aflevering af rettede opgaver:

- Hjemmeopgaver planlægges for et halvt år ad gangen. Midt i august hhv. midt i december skal afleveringsdatoer for det kommende semester være indtastet i det studieadministrative system. Teamlederen gennemgår den samlede plan og kontakter kolleger mhp. flytning af afleveringsdatoer, så elevernes arbejdsbyrde er jævnt fordelt over semesteret.
- Lektier noteres i det studieadministrative system i så god tid, at eleverne kan planlægge deres aktiviteter – normalt et par dage i forvejen. Det er også tilladt at skrive lektien til næste gang op på tavlen ved afslutning af forrige time.
- Hvis man som lærer lægger noget ud elektronisk meget sent – det kan fx være relevant at lægge et bilag ud elektronisk til klassen – så kan man ikke forvente at eleverne har læst det. I et sådant tilfælde bedes læreren fx skrive: 'Materialet skal bruges i morgen, men jeg forventer ikke, at I nødvendigvis har læst det' – for at imødekomme misforståelser og surhed.
- Opgaveforlæg skal udleveres i god tid, så eleverne kan planlægge deres arbejde. Større opgaver mindst 14 dage i forvejen, mindre opgaver mindst en uge i forvejen.
- Det forventes, at læreren giver afleveringer for i en sådan rytme, at man kan nå at få det enkelte sæt rettet og kommenteret, inden det næste bliver afleveret. Kan dette ikke – en enkelt gang – opfyldes, så skal det begrundes over for klassen, så den ved, at det er en undtagelse.

Koordinering af de skriftlige opgaver

På Paderup Gymnasium har vi udarbejdet en pjece om koordinering af elevernes skriftlige afleveringstidspunkter, som ligger på skolens hjemmeside <http://www.paderup-gym.dk/filearchive/62d20908197393894021dcbd2b86d918.pdf>

Koordineringen skal først og fremmest sikre, at elevernes skriftlige arbejdsbyrde fordeles jævnt hen over skoleåret. Konkret sker dette ved at alle fag fordeler deres elevtid jævnt ud over skoleåret og ved at indføre et loft på ti timer for en classes samlede elevtid for den enkelte uge.

Dernæst skal eleverne have mulighed for at se planerne for deres opgaveafleveringer (fag, tidspunkter og elevtid), så de kan planlægge et stykke tid ud i fremtiden. Konkret sker dette ved at inddele skoleåret i fire perioder, hvor fagene lægger deres planlagte afleveringer ind i Lectio forud for den kommende periode.

Lektielæsningsmanual som hjælpeværktøj til eleverne

På Varde Handelsgymnasium har vi udarbejdet en lektiælæsningsmanual til eleverne med gode råd, begrebsforklaringer og vejledning til at lave lektier. Manualen hedder i daglig tale 'Den lille hjælper' og er tænkt som et værktøj til at hjælpe eleverne med at lave lektier og afkode begreber. Formålet er bl.a. at hjælpe elever fra 'gymnasiefremmede' hjem med at 'knække koden' og forstå de stillede opgaver og hvad der forventes af besvarelsen.

Klassens lektiælæsningsmodul på Nørre Gymnasium

På Nørre Gymnasium gennemfører vi i efterårsemesteret et tvungen lektiælæsningsmodul (et ekstra skemalagt modul), hvor der er en faglærer til stede, og hvor eleverne skal læse lektier i denne lærers undervisning. Det giver den enkelte lærer mulighed for at vejlede i, hvordan der læses lektier i vedkommendes fag, signalere nødvendigheden af at der læses lektier og give eleverne forbedrede vaner i forhold til, at der faktisk læses hver dag.

4. Faglige og sociale støttetilbud

Gymnasierne gør i dag en stor indsats for at sikre, at en bred gruppe af unge har mulighed for at gennemføre en gymnasial uddannelse. En betydelig del af eleverne i gymnasiet kommer med faglige, sociale og personlige problemer, der nødvendiggør et supplerende og akut beredskab udover den ordinære undervisning. For nogle elever er problemerne så store, at de risikerer at falde fra uddannelsen, hvis ikke skolen sætter hurtigt og målrettet ind med faglige og sociale støttetilbud.

Frafaldet blandt unge med sociale og personlige problemer er markant større end gennemsnittet, og mange unge, der er faldet fra, peger på personlige og sociale problemer som forklaring. Mellem 10 og 15 procent af en ungdomsårgang mistrives og oplever trivselsproblemer i sådan en grad, at der kan tales om egentlige psykiske problemer. En stigende andel af eleverne i gymnasiet kommer med psykiske diagnoser, der kræver særlige støttetilbud, for at disse elever kan gennemføre uddannelsen. Men da der desværre er meget tabu omkring psykiske lidelser, er det ikke altid at uddannelsesinstitutionerne opdager problemerne før det er for sent, og de unge har forladt uddannelsen.

Indsatsen må imidlertid også rettes mod elever med gymnasiefremmed baggrund, der har brug for supplerende undervisning, vejledning og lektiehjælp for at kunne afkode sproget i gymnasiet og følge med i undervisningen.

Hvis 95-procentsmålsætningen skal realiseres, er det afgørende, at skolerne understøtter den brede elevgruppe gennem en bred vifte af støttetilbud.

4.1 Indsatser

4.1.1 Supplerende undervisning

- Frivillige undervisningstilbud uden for skoletid rettet mod de uddannelsesfremmede elever.
- Frivillige lektiecaféer efter skoletid med tilstedeværelse af lærere.
- Obligatorisk læse- og skrivetræningskursus af uddannede læse- og skrivevejledere for henviste elever.
- Turbokurser i almene færdigheder for at sikre at eleverne har de nødvendige færdigheder for at hænge på i undervisningen.
- Tilbud til fagligt svage elever om ekstraundervisning efter skoletid.
- Coaching i forbindelse med eksamenstræning for at modvirke eksamensangst.
- Elev-baseret støttetilbud, hvor elever fra 3.g underviser, assisterer 1. og 2.g'ere ifm. lektier, skriftlige opgaver mv.

Opsamlingskurser på Mariagerfjord Gymnasium

På Mariagerfjord Gymnasium laver vi opsamlingskurser i engelsk og matematik i de første seks uger af skoleåret. I den første matematiktime og den første engelsktime screener faglæreren eleverne og udvælger ca. en tredjedel til ekstraundervisning. Der etableres hold med en størrelse på maksimalt 15 elever. Der er afsat fire moduler til opsamling i engelsk og seks moduler til opsamling i matematik. Modulerne afholdes i de to ugentlige lektieværkstedstimer. Det kan lade sig gøre, fordi lektieværkstedet først "åbner" efter 6. undervisningsuge, idet de første seks uger på Mariagerfjord Gymnasium bl.a. bruges til læsetræning og introduktion af lektiælæsning, hvor der kun gives lektier for, som ikke forudsætter lektiehjælp.

Spotkurser på Stenhus Gymnasium

På Stenhus Gymnasium udbydes korte og målrettede SPOT-kurser for elever, der har faglige vanskeligheder eller har på andre måder har svært ved at hænge på i undervisningen. SPOT-kurserne holdes på områder, hvor der er konstateret faglige mangler. F.eks. kursus i kommasætning, løsning af ligninger, grammatiske regler i engelsk, AT-kursus. Kurserne strækker sig normalt over fire uger med to timer pr. uge. SPOT-kurserne er tilrettelagt som obligatoriske kurser med pligtig deltagelse og som frivillige kurser. For kurser med mødepligt beslutter lærerne på et klassemøde, hvilke elever, der kan have brug for ekstra undervisning. Derudfra tilrettelægges kurserne og eleverne indkaldes. Kurser uden mødepligt udbydes og eleverne kommer frivilligt. Kurserne udbydes typisk fra efterårsferien og frem.

4.1.2 Specialpædagogisk støtte

- Etablering af et SPS-beredskab på skolen, der er særligt opmærksom på elever med indlæringsmæssige udfordringer (fx uddannede læse- og skrivevejledere).
- Screening af læse- og skrivevanskeligheder så tidligt i uddannelsesforløbet som muligt.
- Hurtig og målrettet tilbud om specialpædagogisk støtte (fx it-rygsæk), herunder brug af it-understøttende hjælpeprogrammer (fx Visord, ViTal).
- Dialog med UU og de afgivende grundskoler inden studiestart vedr. elever, der har behov for SPS.
- Ansættelse/tilknytning af en socialrådgiver/-pædagog på skolen.
- Tilbud om mentorordning til elever med særlige behov.
- Støtte til elever der har særlige vanskelige vilkår på hjemmefronten. Fx lektiehjælp, morgenmadsordninger, tilskud til studieture osv.
- Skolen er opmærksom på og støtter elever fra uddannelsesfremmede miljøer, hvor man ikke har tradition for at tage uddannelser.
- Skolen er opmærksom på og sætter ind over for elever med misbrugsproblemer af forskellig karakter, herunder ludomani. Fx ved at konsultere de kommunale misbrugskonsulenter.
- Tæt kontakt til kommunen omkring elever med psykiske problemer og oprettelse af støttefunktioner (fx psykologhjælp).
- Styrkelse af samarbejdet mellem skole og hjem. Fokus på øget forældreinddragelse.
- Støtte til elever med adfærdsmæssige problemer, herunder tilrettelæggelse af særlige forløb for elever med adfærdsproblemer (fx ADHD).

4.1.3 Vejledningstilbud

- Tæt samarbejde mellem studievejledere, studieretningskoordinatorer og lærerteams mhp. at koordinere indsatsen over for den enkelte elev.
- Tilknytning af mentorer der har den tætte kontakt til eleverne i dagligdagen, der kan coache og varetage kontakten til de kommunale myndigheder.
- Tilknytning af en kontaktlærer fra studiestart i gymnasiet. Kontaktlæreren har den tætte kontakt til eleven i hverdagen, og skal bl.a. sikre, at den studerende trives og fastholdes på uddannelsen. Kontaktlæreren hjælper den enkelte med at tilegne sig en selvstændig læringsstrategi og følge op på fravær samt faglige og sociale problemer.
- Organisering af vejledningen som et 'kundeservicecenter', hvor ydelserne er samlet og synlige for eleverne.
- Skolen har et ydelseskatalog med tilbud til elever med faglige, sociale eller personlige problemer.
- Studievejlederne udarbejder årsplan for deres vejledning af eleverne og for samarbejdet med team.
- Fastholdelseskonsulenter, street walker og lignende funktioner, der skal spotte og hjælpe elever, der måske er på vej ud af uddannelsessystemet eller som ikke trives.

Mentorordning på Marselisborg Gymnasium

Mentorer kan bruges som et redskab til at forhindre frafald. Er en elev frafaldstruet af forskellige årsager, kan denne tilbydes en mentor. Det er vigtigt at understrege at modtagelsen af mentorforholdet er valgfrit, hvorved forholdet baseres på respekt mentor og mentee imellem. Via motivationssamtaler afklares elevens problemer, villighed og evne til at løse dem samt parathed til forandring. Samtalerne med en mentor bidrager til at fastholde eleven eller til at afklare om eleven skal vejledes videre. Det er vigtigt at mentorerne trænes i den afklarende motivationssamtale.

Tilknytning af en 'stifinder' til ungdomsuddannelserne i Billund Kommune

Billund Kommune har i samarbejde med uddannelsesinstitutionerne i kommunen ansat en 'stifinder' til ungdomsuddannelserne som supplement til mentorordninger, UU-vejledningen og studievejledningen på uddannelserne. Ordningen er et tilbud til de unge, så de kan finde vej og få hjælp ift. uddannelse, det sociale, det familiære og det personlige liv. Omdrejningspunktet for stifinderens arbejde er dels at sætte sig ind i de unges situation og behov, og dels at guide den unge videre til den rigtige hjælp (fx misbrugskonsulent, psykolog, socialrådgiver, studievejleder mv.). Ud over at have en rådgivende funktion ift. den unge samt uddannelsesinstitutionerne, skal stifinderen også følge op på, om den unge har modtaget den rigtige hjælp og vejledning. Læs mere på www.billund.dk/rss/site.aspx?p=3307

5. Skolemiljø

Selvom der bruges mange ressourcer på faglige og sociale støtteordninger (fx mentorordninger, coachordninger, lektiecafé, ekstra undervisning mv.) for at fastholde frafaldstruede elever, ses de mest positive effekter, når skolerne satser bredt på at skabe et undervisningsmiljø med høj grad af trivsel blandt de mange elever. Skolernes sociale og fysiske miljø har i flere undersøgelser vist sig at spille en vigtig rolle ift. elevernes gennemførelse.

Det psykiske og det sociale undervisningsmiljø betyder meget for elevernes motivation og for tilbøjeligheden til at gennemføre uddannelsen (Dansk Center for Undervisningsmiljø). At have det godt med kammerater og lærere og at lære noget er overordnet det vigtigste for eleverne, og de to forhold – trivsel og læring – spiller sammen og påvirker hinanden. Hvis eleverne trives, oplever de også at kunne lære noget. En god og tryk stemning fremmer elevernes lyst til at komme i skole og lyst til at deltage i undervisningen og lære noget.

Mange elever fremhæver arbejdsro både i klassen og i fællesarealer som afgørende for deres læring. De fysiske rammer bliver især vigtige, når noget ikke fungerer. Især nævnes problemer med udluftning og regulering af temperaturen, der kan give koncentrationsproblemer.

Vil skolerne mindske frafaldet, så er der ingen tvivl om, at en væsentlig del af vejen frem består i at spørge til elevernes generelle trivsel. Skolerne bør have føling med elevernes oplevelse af uddannelsens vilkår og den konkrete skolekultur, som udgør deres hverdag.

De fleste gymnasier arbejder derfor i dag målrettet på at etablere et attraktivt, inkluderende og fastholdende skolemiljø, hvor skolen danner ramme for et fagligt og socialt fællesskab. Der findes ikke en formel beskrivelse af, hvad et godt skolemiljø omfatter. Det er den enkelte skole og uddannelsesinstitution, der afgør det. Der er dog med tiden dannet en form for konsensus og fælles brug og forståelse af begrebet skolemiljø. Det handler om, at de fysiske og æstetiske rammer samt gode sociale og psykiske relationer tilsammen skal sikre læring, trivsel og sundhed for alle elever.

5.1 Indsatser

5.1.1 Det fysiske miljø

- Adgang til studiepladser på skolen, hvor eleverne har mulighed for at arbejde med lektier i pauser, mellemtimer og efter skoletid.
- Sikring af et sundt, rent og behageligt indeklima på skolen med lys, luft og plads til sociale og uddannelsesmæssige aktiviteter.
- Fremme et inspirerende og stimulerende læringsmiljø på skolen. Fx vha. kunst, planter, møbler, farver og udsmykning af skolen.
- Sikring af sunde og ergonomiske arbejdspladser (stole og bordpladser) i klasselokalerne til alle elever på skolen.
- Sikre at der er et rimeligt forhold mellem undervisningslokalernes fysiske størrelse og antallet af elever i klasserne.
- Adgang til idrætsfaciliteter på skolen, hvor skolens elever har mulighed for at dyrke motion i mellemtimer og efter skoletid.

Vision for undervisnings- og skolemiljø på Esbjerg Gymnasium og HF

På Esbjerg Gymnasium og HF har elevrådet sammen med ledelse, lærere og bestyrelse besluttet og igangsat realiseringen af en vision for undervisnings- og skolemiljøet på gymnasiet. Visionen handler blandt andet om, at skolens fysiske rammer ikke kun er beton og neutral arkitektur, men at de fysiske rammer og faciliteter i høj grad er med til at påvirke elevernes trivsel, motivation og muligheder for at lære.

Læs mere på om projektet på Esbjerg Gymnasium og HF's hjemmeside: www.e-gym.dk/index.php?projekt-skolen-som-rum-for-oplevelser-astetik-laring

5.1.2 Det sociale miljø

- Arrangere sociale aktiviteter for skolens elever. Det kan være alt fra foredrag til elevfester, ekskursioner, caféer, koncerter, idrætsarrangementer osv.
- Åbne skolen og skolens faciliteter for elevforeninger osv. uden for skoletiden. Fx musiklokale og idrætshal).
- Organisere frivillige sociale tilbud til skolens elever. Fx teaterforening, biograf, koncerter og sportsarrangementer.
- Hjælp til dårligt fungerende klasser. Fx ved brug af en vejleder, der har blik for gruppedynamikken i klassen.
- Tilbud om gratis og sund morgenmadsordning på skolen inden første time mhp. at give eleverne en god og hyggelig start på dagen.
- Arbejder med at skabe inklusion gennem faglige fællesskaber i den daglige undervisning.

Sammenhængende og systematisk koncept for kvalitetsudvikling

Odder Gymnasium har udarbejdet et samlet koncept for kvalitetsudvikling af skolen, undervisningen, eleverne osv. I konceptet indgår bl.a. procedurer for udpegning af og opfølgning på nøgleområder. Det gælder fx elevernes trivsel, skolens fastholdelsesindsatser, undervisningen, overgangen fra grundskole til gymnasium mv. Konceptet indeholder endvidere kvalitetsværktøjer til at understøtte kvalitetsarbejdet og retningslinjer for inddragelse af elever, lærere og ledere.

Du kan læse mere om Odder Gymnasiums koncept for kvalitetsudvikling på: www.odder-gym.dk/fileadmin/filer/Dokumenter/Kvalitetsudvikling_2006.pdf

5.1.3 Trivsel på skolen

- Sætte trivsel på skolens dagsorden og arbejde strategisk med elevernes trivsel som en del af skolens fastholdelsesindsats. Fx gennem udvikling af en trivselspolitik på skolen, der skal sætte rammerne for en rummelig skole, hvor alle elever kan føle sig trygge og værdsat.
- Hurtig og konsekvent indblanding overfor mobning samt evt. fastsættelse af en egentlig mobbepolitik.
- Involvering af elever i udformningen af et attraktivt skolemiljø og nedsættelse af et elevforum for dialog om trivsel.
- Gennemførelse af regelmæssige kvalitetsmålinger af det fysiske og sociale miljø på skolen med inddragelse af eleverne.

5.1.4 Kvalitetsmål og handlingsplaner

- Gennemføre systematiske kvalitetsmålinger med inddragelse af lærere og elever på skolen (mindst hvert 3. år jf. Kvalitetsbekendtgørelsen).
- Udarbejde regelmæssige (fx årlige) handlingsplaner for elevundersøgelser og trivselsmåling.
- Gennemføre regelmæssige analyser af skolens udfordringer af skolens elevsammensætning. Hvad er det, der kendetegner elevsammensætningen på skolen med hensyn til alder, køn, etnicitet mv.?
- Udpegning af en kvalitetsansvarlig (fx inspektør eller kvalitetschef), der har ansvaret for at gennemføre kvalitetsmålinger af elevernes trivsel på skolen.
- Aktiv inddragelse af bestyrelsen i opgaven med kvalitetssikring, så kvalitetsarbejdet forankres i skolens strategiske arbejde.
- Pålidelige og systematiske data om fravær og frafald, der kan danne grundlag sammenligninger mellem skoler og uddannelsesområder.
- Anvendelse af et koncept/værktøj til kvalitetsmåling fx:
 - Ennovas elevtrivselsværktøj: www.ennova.dk/brugertilfredshed
 - DCUMs kvalitetsværktøjer: <http://dcum.dk/undervisningsmiljoe/vaerktoejer>
 - Aspekt R&D's frafaldsalarm: <http://response.dk/SubPages/da/Frafald.html>

Morgenmadsordning på Aalborghus Gymnasium

Idéen bag projekt 'Morgenmad' er, at give vores elever en god og hyggelig start på dagen, samt at hjælpe de elever, der normalt "skipper" morgenmaden til at få et højere energiniveau, så de ikke føler den samme træthed i timerne. Efter en 'sløv' start, er projektet blevet meget populært, og mange elever deltager nu i skolens morgenmadsordning.

Den gratis og sunde morgenmad består af: havregryn, cornflakes, mælk og the og serveres alle hverdage fra 7.30-8.00 i kantinen.

